

Euroopa kodanike kirjaoskusõiguse deklaratsioon

Tutvustus

Kirjaoskus on inimese arengu alus. See võimaldab inimestel elada täisväärtuslikku ja mõtestatud elu ning aidata kaasa oma kogukonna elu rikastamisele. Kirjaoskuse all peame silmas võimet lugeda ja kirjutada tasemel, kus indiviid mõistab ja kasutab tõhusalt kirjalikke tekste kõigis meediumites (nii trüki- kui ka elektroonilises meedias), sealhulgas digitaalset kirjaoskust.

Kirjaoskus on oluline eeldus kõikidele õppevormidele. Teadmistepõhises ühiskonnas 21. sajandil, kui uus tehnoloogia levib kiiresti ja töökeskkonnad muutuvad pidevalt, ei piirdu kirjaoskuse õppimine enam lapsepõlve ja noorukieaga, vaid seda tuleb tunnistada kui elukestvat vajadust ja nõuet.

Kirjaoskus kui väljakutse Euroopale kirjaoskuse väljakutse

Euroopas puudub ühel viiendikul 15-aastastest ja ligi 55 miljonil täiskasvanul elementaarne kirjaoskus. See nii raskendab neil tööd leida kui ka suurendab nende vaesusrisiki ja sotsiaalset tõrjutust, piirab kultuuris ja kodanikuühiskonnas osalemise võimalusi, elukestvat õpet ja isiklikku arengut.

Euroopa Komisjon tunnistab, et kirjaoskus on viimase 10 aasta jooksul veidi paranenud. Siiski, võrdsete võimaluste loomisega saame olukorda parandada. See deklaratsioon näitab, et kohapealse õige toe abil saavad lapsed ja noored arendada kirjaoskuse heale tasemele ning täiskasvanud saavad oma oskusi parandada ja jõuda endale õigusega kuuluvale kohale ühiskonnas.

Kirjaoskus kui Euroopa kodaniku põhiõigus

Igal Euroopa kodanikul on õigus omandada kirjaoskus. EL-i liikmesriigid peaksid tagama, et igas vanuses kodanikele tagatakse olenemata sotsiaalsest klassist, usust, rahvusest ja soost, vajalikud ressursid ja võimalused arendada piisav ja jätkusuutlik kirjaoskus, et mõista ja tõhusalt kasutada kirjalikke tekste nii trüki- kui ka digitaalses meedias.

11 TINGIMUST, MIS AITAVAD KIRJAOSKUSE PÕHIÕIGUST ELLU VIIA:

1. Lapsi toetatakse kodus kirjaoskuse omandamisel.

2. Lapsevanemad saavad toetust, et aidata oma lapsi kirjaoskuse omandamisel.

3. Taskukohane kvaliteetne eelkool või lasteaed soodustab laste keele- ja kirjaoskuse eelduste arengut.

4. Kvaliteetset kirjaoskuse õpetamist lastele, noorukitele ja täiskasvanutele peetakse kõikide haridusasutuste põhitegevuseks.

5. Kõik õpetajad saavad tõhusa õpetajakoolituse ja professionaalse arengu kirjaoskuse õpetamiseks, et olla valmis oma nõudlikku ülesannet täitma.

6. Kõigis vanuserühmades edendatakse infotehnoloogilist pädevust.

7. Lugemisnaudingut propageeritakse ja edendatakse aktiivselt.

8. Raamatukogud on kättesaadavad ja hästi varustatud.

9. Lugemis- ja kirjutamisraskustega lapsed ja noored saavad vajalikku abi spetsialistidelt.

10. Täiskasvanuid toetatakse neile vajaliku kirjaoskuse arendamisel, et nad saaksid igakülgselt osaleda ühiskonna elus.

11. Poliitikud, spetsialistid, lapsevanemad ja kogukonnad teevad koostööd, et tagada võrdne juurdepääs kirjaoskusele, sulgedes lünki sotsiaalsel ja hariduslikul tasandil.

Autorid: Renate Valtin (eesistuja), Viv Bird, Greg Brooks, Bill Brozo, Christine Clement, Simone Ehmig, Christine Garbe, Maurice de Greef, Ulrike Hanemann, Kees Hammink, David Mallows, Fabio Nascimbeni, Sari Sulkunen, Giorgio Tamburlini.

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views of its authors only, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained herein.